

Andrzej Piotrowski, Ludgarda Długopolska, Sylwia Małachowska

Drohiczyn, woj. białostockie, St. III -
osada wschodnia, AZP 53-82/3

Informator Archeologiczny : badania 24, 72-73

1990

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

wyposażono w żadne przedmioty lub ozdoby. Jest to zatem 4 już grób, który zarejestrowano w zwykłej jamie, gdzie zdeponowano zwłoki, niezgodnie ze znanymi nam regułami, jakie udało się rozpoznać na cmentarzysku w Dębczynie. Wyposażenie innych, zbadanych grobów stanowią m.in. srebrny kabłączek skroniowy (odm. A wg. H. Kočka-Krenz), pierścionki, krzyżówka, nożyki w pochewkach, okuty brązową blachą i — po raz pierwszy — fragmenty ceramiki, zaliczane do RT „G” (Vipperow).

W zakresie ogólnej planigrafii stwierdzić trzeba, że coraz wyraźniej rysuje się przerwa pomiędzy obydwooma zgrupowaniami grobów, co w znacznym stopniu potwierdza wcześniejsze sugestie o ciągłym składaniu zmarłych na tym samym cmentarzysku, ale w różnych częściach prawdopodobnie rozległej nekropolii.

B. Obozowisko/osada

Wstępna analiza megaskopowa silnie rozdrobnionego materiału ceramicznego i krzemienego potwierdziła wcześniejsze ustalenia, dotyczące ewentualnej penetracji i/lub okupacji przez grupy ludzkie co najmniej 6-8 jednostek kulturowych. Frekwencja obiektów „stałych” (łącznie 46 obiektów; w tym 7 palenisk, 11 jam gospodarczych, 1 magazyn zwiru i 27 jam postępowych) i źródeł ruchomych, sugeruje — pomijając stopień dewastacji starożytnej i nowożytnej — względnie intensywną eksploatację terenu stanowiska przez ludność kultury pucharów lejkowatych, kultury oksywickiej, wielbarskiej i — być może — wczesnośredniowiecznej, chociaż zarejestrowane ślady osadnictwa ostatniej z wymienionych kultur należeć mogą — jako peryferia — do dużej osady (VI/VII-IX w.). Dębczyno, stan. 38. Niestety, nasze informacje — ze względu na stan zachowania pierwotnej substancji reliktywnej — mają tylko i wyłącznie walor rejestracyjny, w ograniczonym zakresie pozwalającym na identyfikację i rekonstrukcję śladów i dynamiki osadnictwa otwartego na zbadanym wykopaliskowo wycinku stanowiska.

Materiały z badań przechowywane są w magazynie Instytutu Prahistorii UAM w Poznaniu.
Prawdopodobnie badania będą kontynuowane.

Drohiczyn, woj. białostockie
St. III — osada wschodnia
AZP 53-82/3

Państwowe Muzeum Archeologiczne
w Warszawie

Badania prowadził mgr Andrzej Piotrowski (autor sprawozdania) przy współpracy mgr Ludgardy Długopolskiej i mgr Sylwii Małachowskiej. Finansował WKZ w Białymstoku. Trzeci sezon badań (wznowienie po przerwie od 1957 r.). Wczesnośredniowieczna osada podgródowa (XII-XIII w.) ze śladami późniejszego osadnictwa.

Po trzydziestu latach wznowiono prace (realizowane w latach 1955-57) na obszarze tzw. osady wschodniej. Jest ona położona na południe, południowy-wschód i wschód od cerkwi usytuowanej u zbiegu Placu T. Kościuszki i ulicy Piastowskiej.

Wytyczono wykop o powierzchni 30,25 m².

Stwierdzono występowanie warstwy ziemi o miąższości dochodzącej do 90 cm, o barwie brunatno-szarej. Poniżej zalegał całec w postaci zbitego, lekko zglinionego piasku o barwie jasnobrunatno-jasnoszarej. Prace badawcze wykazały całkowite zniszczenie wczesnośredniowiecznej warstwy kulturowej przez późniejszą działalność człowieka. Teren ten był intensywnie użytkowany w późnym średniowieczu i w czasach nowożytnych, m.in. egzystował tutaj cmentarz przycerkiewny.

W trakcie badań odkryto 12 grobów szkieletowych, bardzo źle zachowanych (żaden szkielet nie był kompletny), zorientowanych na osi E-W, niekiedy z niewielkim odchyleniem ku północy. Odsłonięto również, na poziomie calcowym, 8 obiektów, z których dwa okazały się nowożytnymi wkopami. Do ciekawszych należały: obiekt 6/90 i 7/90. Pierwszy miał kształt zbliżony do trapezu, zorientowany na osi E-W, o wymiarach, w partii odsłoniętej w granicach wykopu, 125 x 185 cm. Wypełnisko obiektu stanowiła czarna, przemieszana ze spalenizną, ziemia. W jego obrębie stwierdzono kolisty wkop nowożytny. W przekroju obiekt zarysował się nieckowato, dochodząc do głębokości 40 cm. Obiekt 7/90, w części odsłoniętej, miał kształt prostokątnawy, o wymiarach 55-65 x 250 cm. Wzdłuż jego zachodniej granicy występował brunatny ślad po belce drewnianej. Wypełnisko stanowił szarawy piasek z czarnymi wtrętami spalenizny, miejscami brunatny. W przekroju obiekt zarysował się nieckowato, z największą głębokością dochodzącą do 25 cm. Oba opisane obiekty były zapewne relikdami domostw. Pozostałe jamy były znacznie mniejszych rozmiarów i głębokości będąc prawdopodobnie śladami po paleniskach.

Wśród zabytków znalezionych podczas eksploracji wyróżniały się: 40 paciorków wykonanych z nieprzeźroczystego, żółtego szkła, o kształcie trójkątnym (w tym 3 egzemplarze dwusegmentowe), fragment bransolety wykonanej z niebieskiego, przeźroczystego szkła, o przekroju kolistym, uszkodzony, kulisty dzwoneczek z brązu, zdobiony w dolnej części pionowymi żłobkami, grociak strzały z trzpieniem wykonany z rogu, fragment rogowej okładziny łuku, fragmentarycznie zachowany nóż żelazny z kością, lekko łukowato wygiętą, rękojeścią. Poza tym znaleziono noże żelazne, gwoździe żelazne, fragmenty oselek kamiennych, przesiłki z różowego lupku i gliny.

Materiał masowy stanowiła olbrzymia ilość ułamków naczyń i kości zwierzęcych. Wśród fragmentów naczyń wczesnośredniowiecznych dominowały ułamki garnków typu drohiczyńskiego. Sporadycznie występowały relikty naczyń z cylindryczną szyjką. Późniejszą ceramikę (garnki, dzbany) reprezentowały ułamki naczyń wypalanych w atmosferze redukcyjnej i utleniającej, zdobione często pasmami wyblyszczania, czy też fragmenty naczyń pokryte z jednej lub obu stron żółtawą i oliwkową polewą szklaną.

Chronologia odkrytych obiektów wczesnośredniowiecznych zamyka się w ramach XII-XIII w., natomiast czas użytkowania cmentarza przycerkiewnego należy zapewne odnieść do końca XVIII — 1 połowy XIX w.

Materiały i dokumentacja znajdują się w PMA w Warszawie.

Przewiduje się kontynuowanie badań.

**Dzieskanowice, gm. Łubowo
woj. poznańskie St. 22
AZP 50-32/104**

Muzeum Pierwszych Plastów na Lednicy

Badania prowadził mgr Janusz Górecki (autor sprawozdania). Finansowało Muzeum P.P. na Lednicy. Sezon badań. Osada otwarta, przyczółek mostowy z wczesnego średniowiecza.

Badania rozpoczęto w rejonie, gdzie zaistniała możliwość uchwycenia przyczółka mostu wschodniego (tzw. gnieźnieńskiego), od strony ładu stałego, i ewentualnego przejścia tegoż przyczółka w drogę.

Wykop o wym. 11 x 2 m zlokalizowano więc w miejscu, gdzie drewniane konstrukcje w postaci główek pali były dobrze widoczne (nieco nad darnią). W wyeksplorowanych warstwach utworzonych przez osady sedymentacji jeziornej (pisek, żwir) oraz organicznej (trzciny), a związanych z kolejnym wznoszeniem i opadaniem wód jeziornych natrafiono na resztki pali — konstrukcji nośnych przyczółka mostu gnieźnieńskiego — lekko skośnie wbitych w podłoże oraz na 2 dranice z jezdni przyczółka, z których jedna dochodziła do ok. 3 m długości.

Obok 2 warstw (I, II), w których zalegały rozpoznane elementy konstrukcyjne przyczółka udało się wyróżnić 3, niewielkiej od 1 do 10 cm miąższości, międzywarstwy wiórów (A-C) związane ze wznoszeniem i naprawami mostu oraz prawdopodobnie resztki wkopu ze starszych badań (z lat 60). Ceramika (formy całkowicie obtaczane) pozwala na datowanie odkrytych elementów przyczółka na fazy D-E wczesnego średniowiecza. Materiał ruchomy obok ceramiki stanowiły także pojedyncze kości zwierzęce, 2 nożyki oraz ośnik.

Materiały i dokumentacja znajdują się w Muzeum na Lednicy.

Badania będą kontynuowane.

Elbląg Stare Miasto patrz późne średniowiecze

**Gniezno, woj. poznańskie
St. 15 AZP 50-34/-**

Muzeum Początków Państwa Polskiego w Gnieźnie

Badania prowadził mgr Tomasz Sawicki. Finansowało M.P.P.P. w Gnieźnie. Szósty sezon badań. Góra Lecha — grodzisko. Okres wczesnośredniowieczny, późnośredniowieczny i nowożytny.

Badania nawiązywały do prac wykonanych w latach 1988-1989 w wykopie zlokalizowanym na placu po zachodniej stronie kościoła św. Jerzego, w obrębie aru 24. Odkryto wówczas m.in. ceglany mur oporowy (okr. nowożytny) i wczesnośredniowieczny wał obronny, w którym wyróżniono dwa stopy, wschodni i zachodni. W obecnym sezonie wyznaczono na arze 23 nowy wykop o wymiarach 8 x 8 m, sąsiadujący od zachodu z wykopem poprzednim.

Do głębokości ok. 3 m zalegały warstwy niwelacyjne o dużej miąższości i rozległe jamy śmietniskowe. Uzyskany z nawarstwień niwelacyjnych materiał datowany jest ogólnie na XI — pocz. XIX w. Zdecydowanie przeważa jednak ceramika nowożytna XVI-XVIII w. Pod profilem północnym odsłonięto dalszy — zachodni odcinek muru oporowego. W części środkowo-wschodniej wykopu, na głęb. 1,88 — 3,14 m odsłonięto pozostałości domostwa, położonego na osi NW-SE, zachowanego wraz z częścią ściany północnej, fundamentami i fragmentem posadzki ceglanej. Posadzkę zarejestrowano na głęb. 2,85 m. Wstępne datowanie obiektu określono na XVI-XVII w.

W części wschodniej wykopu na głęb. 2,0 — 2,8 m zalegały resztki czarnobrunatnej warstwy wczesnośredniowiecznej zawierającej ceramikę datowaną na około poł. XI-XII w. (faza E₁₋₂) i liczne kości zwierzęce. W warstwie tej natrafiono również na ozdobną skuwkę, okucie i fr. grzeblenia z poroża, fr. witraża, płożę kościaną, przęślik kamienny i in. Bezpośrednio pod omówioną warstwą wystąpił nasyt wiału obronnego. W związku z tym pod profilem wschodnim wykopu założono sondaż o wymiarach 2,5 x 3 m, który doprowadzono do głęb. 5 m. Umożliwiło to odsłonięcie zachodniego lica jądra wału (stos zachodni) składającego się z poziomo ułożonych warstw belek (oś N-S) wspartych wystającymi poza obrys lica belkami poprzecznymi.